

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декаан географічного факультету
 /Іван КАЛИНИЧ/
« 30 » червня 2022 року

**СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ГЕОГРАФІЯ І ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ЗАКАРПАТТЯ**

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	“Географія”
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

Назва курсу	Географія і природні ресурси Закарпаття
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування
Галузь знань, шифр та назва спеціальності, предметної спеціальності	01 Освіта / Педагогіка 014 Середня освіта 014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі курсу	Поп Степан Степанович, Шароді Юлія Василівна
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
	popstepan@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	
Мова викладання	українська
Тривалість курсу	3 кредитів ЄКТС / загальна кількість годин – 90
Обсяг курсу	Кількість годин (денна ф.н.): аудиторних – 38 лекцій – 26, семінарських – 12, СРС – 52 Кількість годин (заочна ф.н.): аудиторних – 12, лекцій – 10, семінарських – 2, СРС – 78
Формат курсу	очний
Анотація до курсу	Навчальний курс «Географія і природні ресурси Закарпаття» є обов'язковим освітнім компонентом ОП «Географія» підготовки здобувачів предметної спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). У процесі вивчення навчальної дисципліни студенти опановують знання про географію, людські і природні ресурси Закарпатської області, їх місце в загальнодержавному потенціалі; поглиблюють усвідомлення необхідності раціонального використання природно-ресурсного капіталу для соціального і економічного розвитку регіону та країни; активізують свою громадянську позицію та практичні щодо охорони і відновлення природних ресурсів в контексті збалансованого розвитку суспільства., скерованих на гармонізацію стосунків у системі Природа-Людина.
Ключові слова	Природні ресурси Закарпаття, географія Закарпаття, раціональне природокористування, людські ресурси Закарпаття, заповідний фонд Закарпаття.
Мета та цілі курсу	Метою навчальної дисципліни «Географія і природні ресурси Закарпаття» є набуття здобувачами вищої освіти професійних знань про географію, людські і природні ресурси Закарпатської області, їх місце в загальнодержавному потенціалі; поглиблення розуміння і шляхів реалізації раціонального використання природно-ресурсного капіталу для соціального і економічного розвитку регіону та країни; активізація їх громадянської позиції щодо охорони і відновлення природних ресурсів в контексті збалансованого розвитку суспільства., скерованих на гармонізацію стосунків у системі Природа-Людина. . Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ⇒ Здатність професійно спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово (ЗК 1- ЗК 3, ЗК 5)

	<p>⇒ Набуття навичок використання інформаційних та комунікаційних технологій в предметно-географічних, природознавчо-наукових спостереженнях у царині географічної науки на різних просторових рівнях (глобальному, національному і локальному), оволодіння методологією географічних досліджень взаємозв'язків у складній системі «Людина–Природа» в контексті досягнення цілей збалансованого розвитку. (ЗК 7-ЗК 10, ПК 5. ПК 6)</p> <p>⇒ Здатність застосовувати набуті географічні знання у міждисциплінарному і міжгалузевому контекстах. для вирішення практичних проблем на регіональному і національному рівнях, зокрема щодо вирішення проблем взаємодії суспільства і природи в контексті збалансованого розвитку (ЗК 10, ПК5 - ПК 7).</p>
<p>Пререквізити курсу</p>	<p>Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Географія і природні ресурси Закарпаття» є опанування низки освітніх компонент теоретичної і практичної підготовки за освітньої програмою «Географія» впродовж перших трьох років навчання за даною програмою.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ основні історичні етапи розвитку історичного Закарпаття, природно-ресурсний потенціал його території ⇒ особливості організації географічного простору, просторову диференціацію географічного середовища на державному і локальному територіальних рівнях ⇒ основні механізми функціонування природних і суспільних територіальних комплексів Закарпаття, окремих їхніх компонентів ⇒ класифікувати зв'язки й залежності між компонентами природного середовища, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них ⇒ пояснювати зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулювати наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства ⇒ регіональні суспільно-географічні процеси, вміти складати характеристики населення регіону, секторів і галузей господарства Закарпатської області ⇒ характеризувати і оцінювати природні умови і ресурси, населення та господарство Закарпатської області, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах України і світу, знати і розуміти географічні особливості свого адміністративного регіону. <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ основні історичні етапи розвитку історичного Закарпаття, природно-ресурсний потенціал його території ⇒ особливості організації географічного простору, просторову диференціацію географічного середовища на державному і локальному територіальних рівнях ⇒ основні механізми функціонування природних і суспільних

PH 1
PH 3
PH 14
PH 15
PH 16
PH 20
PH 21

PH 5
PH 18
PH 19
PH 24

	<p>територіальних комплексів Закарпаття, окремих їхніх компонентів</p> <ul style="list-style-type: none"> ⇒ класифікувати зв'язки й залежності між компонентами природного середовища, перебіг і наслідки процесів, що відбуваються в них ⇒ пояснювати зміни, які відбуваються в географічному середовищі під впливом природних і антропогенних чинників, формулювати наслідки й детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства ⇒ регіональні суспільно-географічні процеси, вміння складати характеристики населення регіону, секторів і галузей господарства Закарпатської області ⇒ характеризувати і оцінювати природні умови і ресурси, населення та господарство Закарпатської області, її роль і місце в сучасних суспільно-географічних процесах України і світу, знати і розуміти ⇒ географічні особливості свого адміністративного регіону 																								
<p>Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу</p>	<p><i>Лекція</i> – використовується для розгорнутого теоретичного викладу навчального матеріалу, аналізу та з'ясування складних питань; <i>бесіда</i> – діалог під час якого викладач через постановку ретельно продуманої системи запитань з'ясовує прогалини та скеровує здобувачів на глибше розуміння певного матеріалу, вказує шляхи досягнення цілей, в т.ч щодо пошуків джерельної інформації; індивідуальні завдання – передбачається виконання курсової роботи за обраною здобувачем темою під керівництвом викладача, що сприяє самостійному вивченню певного матеріалу через дослідження. На <i>семінарських заняттях</i> обговорюються найскладніші теоретичні та практичні питання курсу, розвивається критичне аналітичне мислення здобувачів через постановку проблемних ситуацій, які пропонується здобувачам вирішити, зокрема щодо досягнення цілей раціонального природокористування на конкретних територіях. <i>Наочні методи</i> – ілюстрації, використання картографічних та презентаційних матеріалів.</p>																								
<p>Необхідне обладнання</p>	<p>Географічні карти, навчальні атласи, статистичні довідники, відповідно до теми заняття, а також комп'ютерна та мультимедійна техніка та інтернет ресурси..</p>																								
<p>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</p>	<p style="text-align: center;">Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Вид діяльності здобувача вищої освіти</th> <th colspan="2">Модуль 1</th> <th colspan="2">Модуль 2</th> </tr> <tr> <th>Кількість</th> <th>Макс. кількість балів (сумарна)</th> <th>Кількість</th> <th>Макс. кількість балів (сумарна)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Семінарські заняття</td> <td>5</td> <td>40</td> <td>5</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>Модульна контрольна робота</td> <td>1</td> <td>60</td> <td>1</td> <td>60</td> </tr> <tr> <td>Разом</td> <td>11</td> <td>100</td> <td>11</td> <td>100</td> </tr> </tbody> </table> <p>Модульна контрольна робота з навчальної дисципліни «Географія і природні ресурси Закарпаття» проводиться двічі на семестр, згідно з розкладом модульних контролів визначених навчальною частиною за робочими навчальними планами в межах годин, які відведені на семінарські заняття. До виконання модульної роботи допускаються усі студенти, які виконують навчальний план. Завдання з модульної письмової контрольної роботи передбачає виконання студентом завдань</p>	Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Семінарські заняття	5	40	5	40	Модульна контрольна робота	1	60	1	60	Разом	11	100	11	100
Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2																						
	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)	Кількість	Макс. кількість балів (сумарна)																					
Семінарські заняття	5	40	5	40																					
Модульна контрольна робота	1	60	1	60																					
Разом	11	100	11	100																					

	<p>з трьох теоретичних питань (максимально до 15 балів за глибоку і вичерпну відповідь на кожне) та 5 тестових завдань по три бали за правильну відповідь на кожне (сумарно до 15 балів). Максимальна кількість балів одержаних під час модульної контрольної роботи становить 60 балів. На п'яти семінарських заняттях перед кожною модульною контрольною роботою студент може максимально накопичити до 40 балів (до 8 балів на кожному семінарському занятті) за проявлення активності і належних знань матеріалу курсу. Підсумкова рейтингова оцінка за семестр визначається за оцінками, які отримані кожним здобувачем на двох проміжних модульних етапах як з модульної контрольної роботи, так і з сумарної оцінки на семінарських заняттях. Викладач оголошує загальну кількість балів накопичених студентом за семестр на останньому семінарському занятті, підводячи підсумки роботи і нагадує, що якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами підсумкової рейтингової оцінки. Якщо студент бажає поліпшити свою оцінку, то він складає екзамен у формі усного опитування за програмою навчальної дисципліни. Перескладання підсумкового модульного контролю студентами, які отримали незадовільну оцінку проводиться не пізніше двох тижнів після атестаційного періоду. Семестровий підсумковий контроль з дисципліни «Географія і природні ресурси Закарпаття» проводиться у вигляді усного екзамену за екзаменаційними білетами (затвердженими в установленому порядку) відповідно до графіку екзаменаційної сесії.</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Екзамен, усна форма</p>
<p>Зміст курсу</p>	<p>Модуль 1. Географія і фізико-географічні особливості Закарпаття. Людські, мінерально-сировинні та енергетичні ресурси Закарпаття Тема 1. Задачі курсу, його місце в структурно-логічній схемі спеціальності «Географія». Інформаційне забезпечення дисципліни, форми проміжного і підсумкового контролю, критерії оцінювання різних видів навчання. Географія Закарпатської області з урахуванням сучасних змін адміністративно- територіального поділу. Особливості Закарпаття серед інших регіонів України. Класифікація природних ресурсів, їх облік (2 год). Тема 2. Державне управління, законодавча та нормативно-правова база України у сфері природокористування. Основні положення міжнародної Конвенції про збереження ландшафтного і біологічного різноманіття та декларації про стійкий розвиток суспільства, стан їх реалізації в Україні та її регіонах на прикладі Закарпаття (2 год.). Тема 3. Кількісна і якісна характеристика населення Закарпаття. Регіональні показники людського розвитку. Економічно активне населення, зайнятість населення. Демографічні та міграційні процеси (2 год.). Тема 4. Паливно-енергетичні ресурси Закарпаття. Паливно-енергетичний баланс області. Енергоефективність та енергозбереження: стан і перспективи покращення (2 год.). Тема 5. Потенціал відновлюваних енергетичних ресурсів Закарпатської області. Стан, проблеми та перспективи використання відновлюваних енергетичних ресурсів для розвитку гідроенергетики, вітрової, сонячної, геотермальної та біологічної енергетики (2 год). Тема 6. Мінерально-сировинні ресурси Закарпаття: рудні, нерудні, гірничо-хімічні, горючі копалини, мінеральні та термальні води. Стан та перспективи їх раціонального використання (2 год.). Модуль 2. Атмосферо-повітряні, земельні, водні та біологічні ресурси Закарпаття</p>

	<p>Тема 1. Загальні відомості про атмосферу. Основні джерела забруднення атмосферного повітря на території Закарпатської області. Якість повітряного середовища та шляхи його покращення. Регіональні проблеми якості атмосферного повітря. Шляхи покращення якості повітряного середовища (2 год.).</p> <p>Тема 2. Земельні ресурси Закарпатської області, їх структура, основні користувачі. Землі сільськогосподарського призначення. Полонини. Основні регіональні проблеми щодо якості ґрунтів та раціонального землекористування, шляхи їх вирішення (2 год.).</p> <p>Тема 3. Водні ресурси Закарпатської області. Потенціал та якість поверхневих і підземних вод, раціональність їх використання. Комплексне використання водних ресурсів української частини басейну річка Тиса: стан, проблеми, перспективи (2 год.).</p> <p>Тема 4. Біологічні ресурси Закарпатської області. Лісові деревинні і не деревинні ресурси, їх потенціал та географічне поширення. Тваринний світ, основні види диких тварин, їх чисельність, охорона та збереження. Мисливські ресурси (2 год.).</p> <p>Тема 5. Регіональні проблеми раціонального ведення лісового господарства в контексті сталого розвитку. Антропогенний вплив на ліси. Адаптація до змін клімату. Охорона та відновлення лісів (2 год.).</p> <p>Тема 6. Природо-заповідний фонд Закарпаття. Транскордонне співробітництво у галузі охорони ландшафтного та біологічного різноманіття (2 год.).</p> <p>Тема 7. Рекреаційні ресурси Закарпаття (природні, історико-культурні та техногенні). Стан та перспективи їх використання для розвитку рекреації та туризму як пріоритетної галузі регіону</p>
<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поп С.С. Природні ресурси Закарпаття.- Ужгород: Державне вид. «Карпати», 2009.-340 с. іл.32 (третє видання, доповнене) www.uzhnu.edu.ua > cat > geograph-fiz_geo > science 2. Україна; основні тенденції взаємодії суспільства і природи у ХХІ ст.. (географічний аспект). За редакцією Л.Г. Руденко.- К.; Академперіодика -2005.-320 с. https://www.google.com/search?q=2.+%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0%3B 3. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України.// Підручник.- Чернівці: ЧНУ, 2010.-552с., іл. geography.lnu.edu.ua > wp-content > uploads > 2016/01 <p style="text-align: center;">Допоміжна література</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Матеріали Міжн. науково-практичної конференції «Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи». Ужгород: Закарпатська обласна рада, 2010.- 310 с. 5. Л.Г. Руденко, С.А. Лісовський, Є.О. Маруняк. Проблематика природокористування і сталого розвитку в працях Інституту географії Національної Академії Наук України. Український географічний журнал - 2015, № 2.- С.4-9. 6. А.В. Мельник, Н.В. Чир. Сучасні аспекти дослідження природно-заповідного фонду Закарпатської області як ядра для розвитку екологічного туризму. УГЖ. №2, 2019.- С.43-52 https://doi.org/10.15407/ugz2019.03.043 7. Природно-заповідний фонд Закарпатської області. Заг. ред. С.С. Попа// кол.авторів Поп С.С., Потіщ А.Л. Мигаль А.В. та ін. Ужгород: вид.»

	Карпати», 2011.-254с., іл.
Інформаційні ресурси	<ol style="list-style-type: none">1. www.uzhnu.edu.ua > cat > geograph-fiz_geo > science2. https://www.twirpx.com/file/439850/